

Jaargang 1 • nummer 1
oktober 2003
Tweemaandelijks nieuwsbrief

Ver. Uitg.: Gerolf Annemans,
Madouplein 8 bus 9, 1210 Brussel.

Alweer geen begrotingsevenwicht

De beleidsverklaring van eerste minister Verhofstadt, traditioneel de start van een nieuw parlementair werkjaar, stond deze keer in het teken van slechts één prioriteit; werk, werk en nog eens werk. Om de stijgende werkloosheid een halt toe te roepen, heeft de Werkgelegenheidsconferentie een aantal maatregelen uitgewerkt. De eerste minister mocht het resultaat toelichten. Tegen 2007 moeten 60.000 mensen extra aan het werk zijn. Slechts 18.000 van deze jobs zullen in de privé-sector gecreëerd worden, de rest zijn gesubsidieerde overheidsjobs. Deze grotendeels cosmetische operatie kost op kruissnelheid bijna 1 miljard euro op jaarbasis. Daarenboven rekent de regering op ongeveer 130.000 nieuwe jobs via de normale economische groei. Het Planbureau becijferde dat bij een gemiddelde economische groei van 2,2% jaarlijks ongeveer 26.500 banen kunnen gecreëerd worden. Bij een groei lager dan 2% valt de jobcreatie stil. Voor 2004 rekent de regering op een groei van 1,8%, een cijfer dat echter door minister Vandenbroucke reeds achterhaald werd genoemd. Het lijkt dan ook zeer onwaarschijnlijk dat de doelstellingen gehaald zullen worden. In de vorige legislatuur, gestart tijdens een periode van robuuste economische groei, kwamen er ongeveer 100.000 banen bij - ook vooral bij de overheid.

De begroting van 2003 zou afsluiten met een licht overschot, voor volgend jaar wordt op een evenwicht gehoopt. Van een overschot van 0,3% in 2004, zoals vastgelegd in het laatste stabiliteitsprogramma, is geen sprake meer. In werkelijkheid vertoont de begroting 2003 een deficit van 0,9% BBP (2,4 miljard euro). Dit is meer dan het dubbele van het in het regeerakkoord voorziene tekort van 0,4%. Tot aan de verkiezingen van 18 mei was er geen sprake van budgettaire problemen, laat staan van nieuwe belastingen. Toch bestonden de eerste beleidsdaden van Verhofstadt II erin om niet minder dan vijf belastingverhogingen door te voeren. Deze maatregelen volstaan echter niet om het budget in evenwicht te krijgen. De regering nam dan maar haar toevlucht tot de beproefde methode van creatief boekhouden, zoals de overdracht van het Belgacompensioenfonds. Gespreid over twee jaar krijgt de schatkist 5 miljard extra inkomsten. Dat hierdoor de financiering van de toekomstige pensioenen van de Belgacomwerknemers in gevaar komt, blijkt geen zorg voor deze regering te zijn. Naast de Belgacomfondsen moet ook de opbrengst van de fiscale regularisatie zorgen voor een evenwicht in 2004. De minister van Financiën houdt geen rekening met juridische bezwaren, onder andere van de Raad van State, en rekent op 850 miljoen euro extra inkomsten via de belasting op buitenlandse spaartegoeden. Het lijkt er sterk op dat minister Reynders het vel van de beer reeds verkocht heeft, lang vooraleer het arme dier nog maar in zicht is.

In februari zou de schuldratio voor het eerst in twintig jaar onder de drempel van 100% van het BBP dalen. Ministers Vande Lanotte en Reynders engageren zich om eind 2004 nog een publieke schuld van ten hoogste 97,6% BBP over te houden. Over de toezegging om de historische NMBS-schuld van 7,3 miljard euro over te nemen wordt echter gezwegen. Er wordt ook met geen woord gerept over de werkelijke omvang van de staatsschuld. Terwijl de schuldratio daalt, neemt de federale schuld in absolute cijfers onder Verhofstadt I fors toe: van 246,76 miljard euro in 1999 tot 268,42 miljard in september 2003. Ook de schuldverplichtingen op korte termijn stegen flink gedurende de vorige legislatuur. Deze evolutie deed Michel Jadot, voorzitter van het Directiecomité Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, opmerken dat België failliet is.

1 • **Begroting 2004**

2 • **Fiscale amnestie**
• **Uervolg**
Begroting 2004

3 • **Werkgelegenheids-**
conferentie

4 • **Deflatie**
• **Regionale werkloosheid**
in cijfers

Totale federale Overheidsschuld

(in miljard euro)

1999	246,76
2000	251,06
2001	257,16
2002	262,80
2003*	268,42

* september 2003

Bron: NIS, FOD Financiën.

vervolg op pagina 2

De opbrengst van de 'eenmalig bevrijdende aangifte': onzekerheid troef

Tijdens de federale regeringsonderhandelingen werd een principiële akkoord bereikt over de fiscale regularisatie van buitenlandse spaartegoeden. Alhoewel er onenigheid bleef bestaan over de te volgen procedure en de praktische invulling van de modaliteiten was er overeenstemming over de grote lijnen: berouwvolle beleggers zouden hun spaargeld waarop belastingen ontdoken werden tegen de betaling van een éénmalige boete kunnen regulariseren. Er zouden verschillende tarieven gelden; een laag tarief voor de tegoeden die herbelegd worden in de Belgische economie, een hoger tarief voor wie vrij over zijn geld wil beschikken. In ruil zouden de begunstigden van de maatregel kunnen genieten van een zekere anonimiteit.

Medio september trok de Luxemburgse bankenvereniging (ABBL) voor de eerste maal aan de alarmbel. Ze vond de verplichting om te investeren in de Belgische economie in strijd met de Europese regelgeving over het vrij verkeer van kapitaal. De regering zag zich verplicht de bewuste paragraaf te schrappen. Nochtans was deze bepaling, die voor een aanzienlijke injectie in de Belgische economie zou moeten zorgen, de belangrijkste reden voor de socialisten om het ontwerp te steunen.

Op de ministerraad van 26 september werd het wetsontwerp formeel goedgekeurd. Het ontwerp bevestigt dat er twee tarieven komen. Wie geen verplichtingen wil, moet een boete van 9% op het aangegeven kapitaal betalen. Wie zijn geld voor minstens drie jaar in de economie belegt, betaalt 6%. De voorwaarden en modaliteiten om van het lager tarief te genieten, zouden nog via een koninklijk besluit geregeld worden. De regularisering gebeurt door een in België gevestigde financiële instelling die de boete int en in ruil een attest aflevert. De Cel voor Financiële Informatieverstrekking, de anti-witwascel, moet een lijst bijhouden met de namen en bedragen van iedereen die van de regularisatie gebruik maakt.

De ABBL legde zich ook deze keer niet neer bij het ontwerp. De Luxemburgse banken noemen de verplichting om de regularisatie via een bank in België te laten verlopen een flagrante schending van het vrij kapitaalverkeer. Ook de Raad van State heeft juridische bezwaren bij het wetsontwerp. Het gaat om de bepaling dat regularisatie enkel mogelijk is voor zwart geld dat gerepatriëerd wordt uit het buitenland en niet voor tegoeden die zich in België bevinden. Hetzelfde geldt voor de clause dat de maatregel enkel slaat op tegoeden die

op een rekening worden aangehouden. De Raad van State vindt, net als de ABBL, dat buitenlandse banken niet uitgesloten mogen worden. Tenslotte heeft de Raad enkele technische opmerkingen. De omschrijving van de investeringen waarvoor het verlaagd tarief van toepassing is, moet in de wet zelf staan. Verder moeten de gewesten hun bevoegdheid over de successierechten aan de federale overheid overdragen vooraleer deze laatste de ontdoken rechten kan kwijtschelden.

Tijdens het begrotingsconclaf werd het voorstel nogmaals uitgebreid. De regularisatie geldt nu ook voor tegoeden die in het buitenland blijven. De ontduiker betaalt dan wel automatisch het hoogste tarief en moet het bedrag zelf aangeven bij de fiscus. Hij kan dan niet langer aanspraak maken op anonimiteit. De regering hoopt hiermee de kritiek van de ABBL te weerleggen. De Luxemburgers blijven echter dreigen met een klacht bij de Europese Commissie, omdat de anonimiteit wegvalt voor wie voor deze mogelijkheid opteert. Het definitieve wetsontwerp houdt ook rekening met enkele technische opmerkingen van de Raad van State. De bepalingen dat binnenlandse rekeningen en activa die niet op rekeningen staan uitgesloten worden van de regularisatie blijven echter behouden. De kans op een terechtwijzing van het Arbitragehof blijft dan ook groot.

Door de vele aanpassingen blijft van het oorspronkelijk voorstel niet veel over. Van een verplichte repatriëring is geen sprake meer. Bovendien dreigt de belastingplichtige, door de voortdurende wijzigingen, het vertrouwen in de maatregel te verliezen. Ondertussen heeft de regering 850 miljoen euro als opbrengst van de regularisatie in de begroting ingeschreven. Dit impliceert dat er tussen de 9,5 en 14 miljard euro aan buitenlandse tegoeden geregulariseerd moet worden. Gezien de juridische bezwaren en de rechtsonzekerheid lijkt deze raming wel zeer optimistisch en zelfs overtrokken.

Een volledig en stevig dossier 'Fiscale amnestie: een wanhoopsdaad van Verhofstadt II ?' is nog steeds beschikbaar op de Studiedienst.

vervolg van pagina 1

Alweer geen begrotingsevenwicht

De beleidsverklaring van de premier is teleurstellend. Enkel door camouflagetechnieken kan een evenwicht op de begroting bereikt worden. De maatregelen voor jobcreatie, de prioriteit voor de regering, zullen veelal leiden tot een vorm van verdoken werkloosheid. Om de communautaire vrede in dit land te bewaren, durft Verhofstadt geen structurele hervormingen door te voeren. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Nederland en Duitsland die via drastische hervormingen hun welvaart proberen veilig te stellen, beperkt Verhofstadt zich tot een conjunctureel beleid. België is nog lang geen actieve welvaartstaat, laat staan een modelstaat.

Werkgelegenheidsconferentie maat voor niets

Op 19 september startte de federale Werkgelegenheidsconferentie. De regering wil deze legislatuur niet minder dan 200.000 nieuwe banen creëren. De conferentie moest nagaan welke maatregelen nodig zijn om deze ambitieuze doelstelling te realiseren. De sociale partners stonden van meet af aan lijnrecht tegenover elkaar. De politici liepen in een grote boog om de enorme staatsschuld, de dure gezondheidszorgen en de onbetaalbare pensioenen heen. De Franstalige linkerzijde blokkeerde opnieuw een debat over een meer repressieve benadering van werkonwillige uitkeringsgerechtigden.

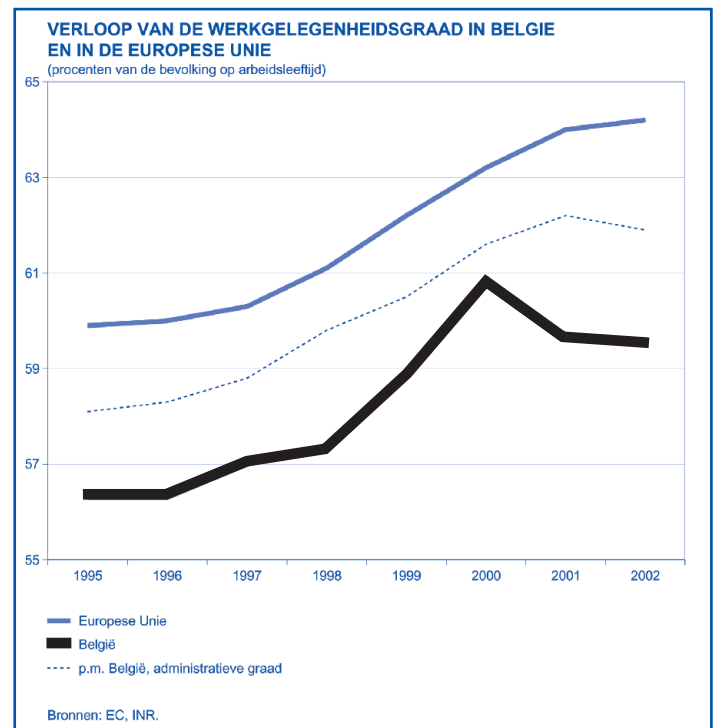
Uit cijfers van het onderzoeksbureau Graydon (1 oktober) blijkt dat in september 795 bedrijven over kop gingen. Nog nooit werden er zoveel faillissementen uitgesproken in één maand, met uitzondering van juni 1997, een absoluut rampjaar. In 2003 gingen al 5.609 bedrijven failliet. Het verlies aan arbeidsplaatsen stijgt dit jaar met 11,3%: van 15.000 in 2002 naar 16.900. Vooral Vlaanderen heeft met zijn open economie te lijden onder de sterk stijgende werkloosheid. De regionale verschillen worden geïllustreerd door de tabel op pagina 4.

Tijdens de openingszitting maakte Jan Smet, ondervoorzitter van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, een voor de federale regering pijnlijke analyse van de arbeidsmarkt. De Belgische arbeidsmarkt is structureel zwak en een mogelijke conjuncturele verbetering lost het probleem niet op. Verhofstadt hield daarentegen steeds vol dat de hoge werkloosheid een conjunctureel probleem is. In Lissabon (23 maart 2000) sprak België nog met zijn Europese partners af om tegen 2010 een tewerkstellingsgraad te behalen van 70%. Na vier jaar "actieve welvaartstaat" raakt ons land niet boven de drempel van 60%. Terwijl in de EU de werkgelegenheidsgraad stijgt, neemt deze in België opnieuw sterk af (zie grafiek). Ook op het gebied van vorming en opleiding hinkt België achterop. Gemiddeld investeren bedrijven in Europa 2,3% van de loonkost in opleiding en vorming; in België is dat slechts 1,6%.

Met de inbreng van alle sociale partners hoopte Guy Verhofstadt de conferentie eensluidend af te ronden vóór de federale beleidsverklaring. Nochtans valt het resultaat bijzonder mager uit. De sociale partners en de deelregeringen zochten immers steeds de grootste gemene deler.

Op papier creëert de Werkgelegenheidsconferentie tegen 2007 60.000 jobs. Van die 60.000 jobs worden er amper 18.000 in het 'echte' economische circuit gerealiseerd. De rest zijn door de overheid gesubsidieerde jobs in de sociale economie (12.000 jobs), de socio-profitsector (5.000 jobs) en het onlangs in het leven geroepen dienstencheques-stelsel (25.000).

De goedgekeurde lastenverlaging van 840 miljoen euro - vóór de verkiezingen beloofde de VLD 1,75 miljard euro lastenverlaging! - is volgens Vandenbroucke goed voor 18.000 banen in de privé-sector en 5.000 in de socio-profitsector. Deze lastenverlaging is veel te weinig. Om bijvoorbeeld de sociale bijdragen op de lonen van 32 naar 30% te laten dalen (zoals in onze buurlanden) is reeds 1,4 miljard nodig. De dienstencheques (kostprijs 25 miljoen euro) zouden goed zijn voor 25.000 extra banen. Een cheque kost zes euro, de federale overheid legt daar nog eens 18 euro bovenop. Tot nu toe creëerde het systeem van

de dienstencheques slechts 688 jobs in Vlaanderen. Dit is nog ver verwijderd van de doelstelling. Bovendien is er helemaal geen echte jobcreatie. Zwartwerk wordt enkel (gedeeltelijk) uit het illegale circuit gelicht.

De 12.000 extra jobs in de sociale economie kosten 25,2 miljoen euro. Bedoeling is om laaggeschoolden of langdurig werkzoekenden werkervaring te laten opdoen in een aangepaste werkomgeving. Minister Landuyt creëerde onmiddellijk 92 jobs in 20 Vlaamse kringloopwinkels. Vraag blijft hoe de regering-Verhofstadt de overige 11.908 banen kan scheppen.

Om aan de regeringsbelofte van 200.000 banen te kunnen voldoen moeten Verhofstadt en Vandenbroucke nog op zoek naar 140.000 banen. Zij rekenen hiervoor enkel op een vlug herstel van de economische groei. De regering laat 70% van haar belofte dus afhangen van de onzekere economische conjunctuur.

Het dossier 'De werkgelegenheidsconferentie 2003. Deel 1: de uitgangspunten' is te verkrijgen op de Studiedienst. Binnenkort volgt deel 2 met een evaluatie van de conferentie.

Kan Europa het deflatiegevaar afwenden?

Na dertig jaar lijkt inflatie eindelijk bedwongen. Maar nu denken verschillende economen dat deflatie een grotere bedreiging voor de globale welvaart vormt. Het schrikbeeld van de Grote Depressie van de jaren 1930 wordt plots weer brandend actueel. De economische groei in de eurozone is nagenoeg stilgevallen, de rentetarieven staan op een historisch dieptepunt en de werkloosheid stijgt onrustwekkend. In hoeverre is Europa in staat om deflatie af te wenden?

Deflatie is een typische post-zeepbelsituatie. In een hoogconjunctuur, gekenmerkt door stijgende beurzen en steeds hogere verwachtingen, maken bedrijven en consumenten teveel schulden. Na het uiteenspatten van de zeepbel blijken echter veel investeringen niet winstgevend te zijn. De banken schroeven hun kredieten terug en de ondernemingen vallen zonder middelen om te investeren. De algemene vraag valt terug en de prijzen dalen. Consumenten, die een verdere daling verwachten, stellen hun aankopen uit. Bedrijven reageren door de lonen te verlagen of personeel te ontslaan. Door de dalende

prijzen stijgt de reële schuldenlast waardoor meer gespaard wordt. De economie krimpt en zit gevangen in een deflatoire spiraal.

Tot nu toe is Europa - in tegenstelling tot Japan - nog niet in dit scenario beland, maar we komen dichterbij de gevarezone. Het lijkt er echter op dat Europa niet voorbereid is om een mogelijke deflatie te bestrijden. Nochtans kan een combinatie van expansief monetair en budgettair beleid het ergste leed voorkomen. De centrale bank moet tijdig de rente verlagen en de inflatiedoelstelling verhogen. De budgettaire overheden moeten bereid zijn liquiditeiten voor de economie vrij te maken. Door de excessieve schuldopbouw in het verleden en de beperkingen van het Verdrag van Maastricht is dit in Europa en in België in het bijzonder, echter niet evident.

De Federal Reserve Board, de Amerikaanse centrale bank, verwees bij de laatste renteverlaging expliciet naar het deflatiegevaar. De ECB blijft zich enkel richten op de prijsstabiliteit. Nochtans is het deflatierisico in verschillende Europese landen, waaronder Duitsland, reëel. Bovendien dreigt de stijging van de euro ten opzichte van de dollar het mogelijk economisch herstel te ondermijnen. De Europese monetair en budgettaire overheden kunnen deflatie vermijden, op voorwaarde dat ze het Stabiliteitspact in vraag durven stellen en niet langer enkel oog hebben voor inflatie.

Geografische spreiding van de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen

	Brussel	Antwerpen	Limburg	Oost-Vl.	Vl. Brabant	West-Vl.	VL (incl. Br.)
2000	54.687	39.820	21.356	31.389	15.431	19.809	182.492
2001	53.060	36.998	19.589	29.796	14.964	19.051	173.458
2002	54.969	42.645	22.100	33.332	18.020	21.554	192.620
2003*	60.850	45.911	24.581	35.284	19.342	22.833	208.801

	W. Brabant	Henegouwen	Luik	Luxemburg	Namen	WALLONIË
2000	12.589	88.175	58.567	7.544	24.402	191.277
2001	11.507	85.679	58.159	7.585	23.399	186.329
2002	10.647	84.099	57.734	7.723	22.623	182.826
2003*	12.278	87.537	59.981	8.080	23.163	191.039

* Gemiddelde eerste halfjaar 2003. Bron: NIS.

Actuele dossiers:

Sociaal-economische analyse van het regeerakkoord • Transfers • Fiscale amnestie
Sociale zekerheid van migrerende werknemers • De werkgelegenheidsconferentie 2003 (twee delen)

Volgend nummer:

uitgebreide analyse van de totale overheidsschuld

Contactadres Financieel-Economische Commentaren: Madouplein 8 bus 9, 1210 Brussel • Fax: 02.218.19.58
Abonneer via fec@vlaamsblok.be, ook voor tussentijdse nieuwsflitsen en deze nieuwsbrief in PDF-formaat.